

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

KATJA LÄHTEENMÄKI

Strukturoitu arki ryhmäkoti Metkulaan

Kuvin strukturoitu viikko-ohjelma

SOSIAALIALAN TUTKINTO-OHJELMA
2024

TIIVISTELMÄ

Lähteenmäki, Katja: Strukturoitu arki ryhmäkoti Metkulaan, kuvin strukturoitu viikko-ohjelma
Opinnäytetyö, AMK
Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, sosionomi
Joulukuu 2024
Sivumäärä: 31

Kuvallisella struktuurilla luodaan erityislapsille mahdollisuus ennakoidusti tutustua päivän ja viikon toimintoihin. Tämä tukee lapsien ymmärrystä ja vähentää mm. haastavaa käytöstä, joka johtuu lapsen epävarmuudesta päivän kulusta. Tavoite oli kehittää strukturoitu arki AAC-menetelmiä hyödyntämällä, ryhmäkoti Metkulaan. Suunniteltiin, toteutettiin ja käyttöön otettiin kuvallinen viikko-ohjelma ryhmäkodin yhteisiin tiloihin.

Viikko-ohjelma täytettiin perjantaisin, kun sekä tilapäisessä hoidossa että sosiaalihuollon hoitona tulevat asiakkaat olivat pääosilta saapuneet jaksolle. Metkulassa käytettiin kyllä erilaisia kuvia ja kuvallisia ohjeita, oli kuitenkin syntynyt tarve selkeyttää kuvien käyttöä. Ryhmäkodissa työskennellessä keskusteltiin työryhmän kanssa, että kuvien päivittäminen yhtenäisiksi asiakkaiden käyttämien kuvien kanssa, sekä yhteisöllisyyden edistäminen kuvien tuomalla tuella, oli hyvä aihe opinnäytetyöhön. Haastavan käyttäytymisen ennakoitiin oli havaittu kuvien käyttämisen tuoneen ryhmäkotiin haastavien tilanteiden vähentymistä.

Tarve syntyi ryhmäkoti Metkulassa, jossa suurin osa toiminnasta tehtiin yhteisöllisesti, kuitenkin yksilöllisesti asiakkaat huomioiden. Jokaisella asukkaalla oli jonkinlainen kosketuspinta AAC-kuviin. Tämän vuoksi päädyttiin kyseisten kuvien käyttöön. Tutustuttiin ryhmäkodin asiakkaisiin, joita ennakoitiin tukisi arjessa. Käytettävät kuvat, materiaalit, värit ja koot valikoituivat yhteisten keskusteluiden ja havaintojemme perusteella. Metkulassa tärkeässä roolissa oli ennakoitavuus ja sen edistäminen ohjaustyössä sekä asiakkaille turvallisen, selkeän ja mielekkään arjen luomisessa.

Ryhmäkodissa hyöty oli erityisesti asiakaslähtöisyyttä ja ennakoitua edistävää. Näin myös asiakkaiden mielipiteiden kuunteluun sekä osallistaminen arjen suunnitteluun lisääntyivät. Opinnäytetyön ulkopuolelle jäi erilaisten kehitysvammojen tarkentaminen, mitä tarkoitetaan omaishoidon vapailla tai sijaishuollolla. Tarkoituksena oli turvata asiakkaiden yksityisyys, niin etteivät he olleet tunnistettavissa. Alaikäisiä asiakkaita ei haastateltu tai hyödynnetty opinnäytetyössä, vaan työntekijöiden kanssa käydin keskusteluin ja pohdinnoin tutustuttiin asiakkaisiin ja tältä pohjalta kehitettiin kuvallinen struktuuri vastaamaan asiakkaiden tarpeita sekä yksikön toiminnan kehittämiseksi.

Avainsanat: struktuuri, vuorovaikutus, puhetta tukeva ja korvaava kommunikaatio, AAC-menetelmät, haastava käyttäytyminen, haastavan käyttäytymisen ennakointi, ymmärrettävyys, sensorinen integraatio, tikoteekki

ABSTRACT

Lähteenmäki, Katja: Visual structure to group home Metkula pictorial structure weekly program

Master's thesis of Social Services

Bachelor of Social Services

December 2024

Number of pages: 31

Visual structure is support for special needed children with understanding their daily routine. The pictorial structure allows children with special needs to familiarize themselves with future activities in advance. This supports children's understanding and reduces, for example, challenging behavior due to uncertainty about the day. The aim was to develop a structured daily routine using AAC methods in the group home Metkula. A pictorial weekly program was designed, implemented and introduced in the common areas of the group home.

The weekly program was completed on Fridays, when the majority of clients, both in temporary care and in socialcare, had arrived for their period. Although various pictures and pictorial instructions were used in the Metkula, a need had arisen to clarify the use of pictures. While working in the group home, it was discussed with the working group that updating the images to be consistent with the images used by the clients and promoting a sense of community through the support provided by the images, was a good topic for a thesis. The use of images to anticipate challenging behavior had been found to reduce the number of challenging situations in the group home.

Need arose in the group home Metkula, where most of the activities were conducted in a community-based way, but with individual attention to the clients. Each resident had some contact with the AAC images. This was the reason for the decision to use these images. The clients of the group home, who would be supported in their daily lives by the anticipation, were identified. The images, materials, colors and sizes used were selected on the basis of our discussions and observations. At Metkula, foresight played a significant role and its promotion in the guidance work and in creating a safe, clear and meaningful daily life for the clients.

In the group home, the benefits were particularly beneficial in terms of client orientation and anticipation. This also increased the listening to clients' opinions and their involvement in planning their daily lives. The study did not specify the different developmental disabilities, what is meant by family care leave or foster care. The aim was to ensure the privacy of the clients so that they were not identifiable. No interviews with underage clients were conducted or used in the thesis, but through discussions and reflections with the staff, the clients were got to know, and on this basis a pictorial structure was developed to meet the needs of the clients and to improve the functioning of the unit.

Keywords: structure, interaction, augmentative and alternative communication, AAC method, challenging behavior, anticipation of challenging behavior, comprehensibility, tikoteekki

ALKUSANAT

Haluan osoittaa kiitokseni toimeksiantajalle työn tilaamisesta, opinnäytetyön prosessissa tukemisesta ja innostavasta aihevalinnasta. Käytännön työtäni seuraamalla he ovat havainneet vahvuuteni ja heidän toimeksiannollaan pääsen toteuttamaan toiminnallisena opinnäytetyönäni yksikön kehitystarpeeksi ilmenneen kuvin strukturoidun viikko-ohjelman, yhteiseen oleskelutilaan, ryhmän toiminnanohjausta tukemaan sekä ennakoitua parantamaan.

Kiitän tuesta ystäviäni ja perhettäni, että uskoitte minuun enemmän kuin minä itse!

SISÄLLYS

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön tutkimusosa.....	7
2.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	7
2.2	Tavoite määrittää menetelmän	9
2.3	Opinnäytetyön työelämäyhteys.....	10
2.4	Kohderyhmän esittely	11
2.5	Aikataulu.....	12
3	Puhetta tukeva ja korvaava kommunikaatio.....	13
3.1	AAC- menetelmät	13
3.2	Struktuuri	15
3.3	Sensorinen integraatio.....	16
3.4	Visuaalinen toteutus	17
3.5	Boardmaker-ohjelma	18
3.6	Tikoteekki	19
4	Opinnäytetyön raportointi.....	19
4.1	Toimeksiantajataho.....	19
4.2	Tavoitteen toteutuminen	21
4.3	Tarpeita vastaava opinnäytetyö	22
5	Pohdinta.....	23
5.1	Toiminnallisen opinnäytetyön kehittäminen	23
5.2	Toiminnallisen opinnäytetyön etiikka	23
5.3	Ammatillinen kasvu.....	24
5.4	Loppusanat.....	25
	Lähteet.....	26

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön kehittämishanke ryhmäkoti Metkulan yhteisiintiloihin oli struktuurin luominen. Viikko-ohjelmaan päädyttiin, sillä menetelmällä pystytään tukemaan sekä yksikön yhteisöllisyyttä sekä yksilön ymmärtämistä, joka on taas hyvää ennakkointia. Asiakkaat käyvät erimittaisilla hoito- ja/tai omaishoitajanvapaaajakoilla yksikössä. Metkula on Jelppi Kodit Oy:n yksistä yksiköistä. Erityiskasvatukseen liittyvät ohjaustilanteet ja -menetelmät ovat laaja-alaisesti yksikössä käytössä. Kehittämishanke oli kiinnostava, kun suuntautumisena on erityiskasvatuksen sosionomi ja sijoittuminen työelämässä erityiskasvatuksen pariin. Erityiskasvatuksen koen olevan omaa vahvaa osaamisalaani.

Kuvitettu arki oli Metkulassa havaittu tarve, johon minun oli hyvä tarttua. Kuvien käyttöä on karsittu yhdenmukaisemmaksi ryhmäkodissa, näin ollen saan hyvän tilaisuuden kehittää kuvallisen struktuurin heille ja käyttöönottaa sen arjessa. Koen minun vahvuksiini tämän kaltaisen suunnittelu- ja kehitystyön.

Opinnäytetyö toi yksikölle organisaatiotasolla hyötyä, jalkautettuumme kuvallisen struktuurin yksikön arkeen yhteisöllisyyden näkökulmasta. Opinnäytetyöhön sisältyi viikko-ohjelmanpohja, tarvittavat kuvat ja niiden käyttöönotto sekä opastus yksikössä työskenteleville, lisäksi omaa arviointia ja pohdintaa opinnäytetyön arvoista, toteutumisesta sekä toimeksiantajan näkemys ja arviointi tavoitteen onnistumisesta.

Opinnäytetyön henkilökohtainen merkitys oli suuri, koska työskentely erityiskasvatuksen ohjaus- tai kehittämistyössä on opintojen tavoite. Opinnäytetyön mukana tuoma osaamisen syventyminen struktuurin luomisessa, sen oikeista lähestymistavoista sekä miten ja mistä materiaaleja

voidaan hankkia, oli ammatillisesti kehittävää. Erilaisia kommunikoinnin struktuureita ovat opinnot ja työelämä opettaneet käyttämään, tämä oli tilaisuus syventää osaamista ja heittäytyä luovaksi, unohtamatta kuitenkaan tutkimuksen empiiristä osuutta.

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus käsitti erilaisiin kommunikointimenetelmiin tutustumista, neuropsykiatrisista oireista johtuvien erilaisten haasteiden tutkimista, tutustumista niihin sekä käytössä oleviin menetelmiin arjen tukemisessa. Kyseisen ryhmäkodin asiakkaisiin, ei ollut tarkoitus yksittäisesti tutustua tai tuoda yksilöityä tukea yksikön arkeen, vaan tuoda yksikön yhteisöllisyyttä ja asiakaskuntaa tukevaa ennakoivia edistäviä struktuureja. Opinnäytetyöhön käytettyä aikaa kehittämishankkeen toteuttamiseen sekä yksikössä työskentelyyn ja vierailuihin kului suunniteltua enemmän. Tästä huolimatta kehittämishanke tuli vietyä päätökseen, kaikkia osapuolia hyödyttävällä tavalla.

2 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSOSA

2.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyöt ladataan avoimesti luettaviin verkkokirjastoihin, Theseus. Hyväksytty opinnäytetyö on julkinen, tässä tarkoituksena opinnäytetöiden tasapuolinen arviointi. Opinnäytetyö on yksi ammattikorkeakoulututkintojen osa, joka tulee olla avoimesti arvioitavissa, jossa opiskelija ottaa tutkittavakseen jonkin kehittämis- tai tutkimushaasteen työelämästä ja hankkii siihen riittävän tietoperustan, jota heijastaa ja vertailee kehitettävään tuotteeseen, suhteessa toiminnalliseen osuuteen. Tutkimuksen aiheesta oli paljon tietoa, kirjallisuutta ja erityisesti AMK sosiaalialan opinnäytetöihin tutustuessa, näytti kyseinen aihe ja menetelmä herättäneen kiinnostusta monissa muissakin opiskelijoissa. Opinnäytetöissä enenevässä määrin oli

toiminnallisesta näkökulmasta lähdetty toteuttamaan työelämässä ilmenneitä konkreettisia tarpeita. Tavoitteet olivat asiakkaiden paremmat mahdollisuudet osallistua yhdenvertaisesti yhteiskuntamme toimintaan, avata erityispiirteiden haasteita, joihin usein löytyi ratkaisu yhteistyötoiminnasta ja jo olemassa olevien menetelmien yhdistämisestä tai uudentlaisista käyttötavoista. (Kostamo, luku 3, toiminnallisen opinnäytetyön tietoperusta)

Opinnäytetyö päättää opinnot, jolla osoitat oppimasi asiat teoriaopinnoista, taidon löytää luotettavat lähteet, viisautta rajata opinnot sillä hetkellä olennaiseen. Usein opinnäytetyö on ryhmässä toimimista ja vaikka tämä opinnäytetyö on itsenäisesti tehty, löytyy tekstin sisällöstä tieto, että yhteistyötaidot ovat merkittävässä roolissa tulevissa työtehtävissä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on tutkimuksellisen, tiedollisen ja määrällisen tutkimuksen osana usein tavoite tai tarkoitus luoda jokin opiskeltavaan alaan liittyvä, kohdennettu tuote, opaskirja tai kuten tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä struktuuri eli rakenne ryhmäkotiin, tukemaan sekä ryhmäkodin yhteisöllisyyttä että ennen kaikkea asiakkaiden toiminnan tueksi. Kehittämistyö oli niin kuin kirjallisuudenkin mukaan tiettyyn kontekstiin sidottu tutkimus ja alakohtaisen tuotteen kehittäminen. Toiminnallisesta opinnäytetyöstä kirjoitetaan myös tapaus- ja toimintatutkimuksista, näillä on kuitenkin selkeä ero, toiminnallisen opinnäytetyön lopputulos on kohdennettu, ammatillinen tuote, joka palvelee toimintaympäristöä, tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä ryhmäkoti on toimintaympäristö. Tuote voidaan kohdentaa myös suoraan jollekin asiakas- tai työntekijäryhmälle, tässä opinnäytetyössä tuote on toimintaympäristön lisäksi myös kohdennettu asiakkaille. Opinnäytetyön tarve on selkeästi alaan kohdistuvan tuotteen luominen ja vieminen arkeen. (Kostamo, luku 1.1, toiminnallinen opinnäytetyö kehittämistyönä)

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoite voi olla paketoitun palvelun luominen. Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä luodaan palvelu, joka on mahdollista toteuttaa myös muuhun toimintaympäristöön ja kohdentaa toisellekin asiakasryhmälle, tällä perusteella on varmasti ymmärrettävää miksi opinnäytetyön ulkopuolelle jää merkittävän paljon sosiaaliaan ja

erityiskasvatuksen kohderyhmään kuuluvia kuvauksia. Palvelu on toimitettavissa kenelle tahansa neuropsykologisia haasteita omaavalle asiakasryhmälle tai yksikköön toiminnantueksi. Strukturoitu arki on tasapainoisen ja turvallisen kasvun perusta. Kun pohja ihmisen kasvulle, kehitykselle ja sensoriselle integraatiolle on ihanteellinen myös kasvava asiakas saa parhaat mahdolliset edellytykset osallistua omaan elämäänsä ja yhteiskunnan toimintaan omalla tavallaan. Struktuurin merkitys oli noussut useammassa työyhteisössä esille ja erilaisiin menetelmiin tutustumista oli tapahtunut, koska työyhteisöt olivat vaihtuvia. Työyhteisöissä oli rikkautta erilainen asiakaskunta, erilaiset taustat, mutta haasteita ratkottiin kuitenkin samoilla keinoilla. Työskentely erityiskoulussa, haastavassa lasten ja nuorten kuntoutusyksikössä sekä tilapaishoidossa niin työntekijänä kuin esihenkilönä kasvattivat tarpeen arkeen sijoitettavasta struktuurin merkityksestä. Tällaista kehittämishanketta on helppo käyttää myös paketoituna palveluna. Tätä voisi tarjota eri yhteisöille tai asiakasryhmille. (Kostamo, luku 1.2, toimintatapana kehittämisprosessi)

2.2 Tavoite määrittää menetelmän

Toiminnallisuus opinnäytetyössä kiinnitti heti mielenkiinnon. Se mitä materiaalit kertoivat toiminnallisista opinnäytetöistä tai niin kuin omaan suuhun paremmin sopisi, kehittämishankkeista, päädyin heti miettimään mitä erityiskasvatuksen kentällä tapahtuu ja miten sitä haluisin kehittää. Toiminnallisuus, jossa saisi kehittää täysin uutta oli haaste, mutta haaste, joka innoitti lähtemään toimeksiantajan tarvetta toteuttamaan.

Työelämäyhteytenäni oli tuolloin ryhmäkoti Metkula, jossa alaikäiset lapset ja nuoret kävivät erimittaisilla tilapäishoidon jaksoilla sekä sosiaalihuollon myöntämällä jaksoilla. Ryhmäkodissa oli pääsääntöisesti alaikäisiä, kehitysvammaisia asiakkaita. Olen työskennellyt ryhmäkodissa sen, mitä opintojen ohessa pystynyt. Ohjaustyössä oli hienoa huomata, että työntekijät ennakkoluulottomasti pyrkivät toimimaan yhdessä ryhmäkodin asiakkaiden

kanssa. Erilaisia kommunikoinnin menetelmiä tuli vastaan asiakkailta, mutta kaikkia yhdisti kuitenkin Tikoteekin tuella ja opastuksella saadut kommunikaatiovälineet: kansiot, iPad, kommunikaattori yms., joissa toistuu yksi yhdistävätekijä, AAC-menetelmät ja symbolit eli kuvat, jotka kertovat toiminnasta esim. istua; symbolissa on tuolissa istuva sukupuoleton hahmo. Tästä pohdinta työryhmässä alkoi, miten voisimme yhdistää kuvien käyttöä koskettamaan koko yhteisöä, yhdistämään asiakkaita ja samanaikaisesti vähentämään heissä syntyvää kuormitusta ja stressiä, joka ei synny ainoastaan ymmärtämisen haasteista, vaan ympäristötekijät vaikuttavat suurella osalla myös asiakkaiden kokemaan stressiin. Kirjallisuus vahvisti, että sensorinen integraatiota tapahtuu syntymästä alkaen, vaatii vastavuoroisuutta vuorovaikutussuhteissa ja kuinka siinä oleva pienikin haaste, voi aiheuttaa merkittävää haastetta arkeen. (Jean Ayres, 2021, s.41–58)

Työryhmässä oli jo kattava osaaminen, joten henkilökunta ei vaatinut lisäkoulutusta opinnäytetyöni käyttöönotossa, vaan heille riitti, tuotteen toimittaminen ryhmäkotiin sekä sen käyttöönotto ensimmäisessä ryhmäkotikokouksessa. Menetelmien soveltamisen ja teoreettisen taustojen tutustuminen oli toiminnallisissa opinnäytetöissä haastavaa, ettei teoreettinen pohja jää liian niukaksi. Tässä yksi mahdollinen kompastuskivi omassa työskentelyssäni, onneksi kannustavat ystävät ja kriittiset opettajat pitävät yhdessä huolen potkia itseäni henkisesti lukemaan, tutustumaan ja miettimään aiheeni syvällisempää merkitystä.

2.3 Opinnäytetyön työelämäyhteys

Ryhmäkoti Metkula on Porin Pietniemessä sijaitseva tilapäishoito yksikkö, joka on osa Ikispalvelut Oy:n tarjoamaa palvelua kehitysvammaisille lapsille ja nuorille, jossa tavoite on toteuttaa tilapäisjaksoja asiakkaiden kuntoutuksen tavoitteita tukien. Yhteistyötä tehdään perheiden ja muiden mahdollisten huoltajien lisäksi asiakkaiden kaikkien sidosryhmien kanssa kuten, koulu,

päiväkoti, sosiaalityöntekijät, neuropsykiatriset valmentajat ja esim. iltapäivätoiminta.

Erityiskasvatuksen kenttään oli mahdollisuus tutustua erilaisia töitä tehdessä, opinnot syvensivät ymmärrystä kommunikaatiohaasteiden merkityksestä ja kuinka pienillä asioilla pystytään vaikuttamaan merkittävästi asiakkaiden, koulumaailmassa oppilaiden arkeen ja oppimiseen sekä tukemaan niissä.

Metkula oli hiljattain aloittanut toiminnan erityislasten tilapäishoitopaikkana, kun pääsin tutustumaan työystäväni kautta ryhmäkodin toimintaan osana työyhteisöä, roolina lähihoitaja. Opintojeni edetessä myös työnteko Metkulassa jäi harvaksen tehtäviin sijaisuuksiin. Kuitenkin suhde ryhmäkotiin säilyi ja opinnäytetyöstä puhuttaessa halusin palata Metkulan työyhteisöön käymään keskustelua ja havainnoimaan yhdessä työyhteisön kanssa ilmenisikö heille tarvetta, jossa voisin auttaa. Samalla saisin tehtyä konkreettisen työn, josta olisi aidosti hyötyä erityisryhmälle sekä omat opintoni päätökseen työ äärellä, joka oikeasti kiinnostaa itseäni ja jossa näkisin itseni valmistumisen jälkeen myös mahdollisesti töissä.

Tarve syntyi nopeasti pohdittuamme työryhmässä toimintaa, johon kaikki lapsiasiakkaat voisivat osallistua. Ryhmäkodissa oli käytössä erilaisia kuvatarinoita käsienpesuista, hammaspesusta, ruokailutilanteista ja työyhteisö halusi yhtenäistää sekä kuvien käyttöään että lisätä yhteisöllistä toimintaa osana asiakkaiden jaksoja.

2.4 Kohderyhmän esittely

Metkulassa käy eripituisilla jaksoilla kehitysvammaisia alaikäisiä lapsia, joiden vanhemmille kuuluu omaishoidonvapaita sekä sosiaalihuoltolain mukaisia vapaita, näitä vapaitaan käyttäessään lapsiasiakkaat tulevat Metkulaan, jokainen oman mittaiselle jaksolleen. Jaksojen tavoite on tarjota mukava, kodinomainen viikonloppu tai muun pituinen jakso sekä huomioida lapset

yksilöllisten erityispiirteidensä kanssa. Tavoite on toimia yhdessä ja erikseen, tukea asiakkaiden sosiaalisia suhteita, luoda niitä ja opetella käyttäytymään osana ryhmää.

Opinnäytetyössä rajataan pois asiakkaiden tilanteisiin, diagnooseihin tai muihin siteisiin perehtyminen. Tämän takia, avattaviin sanoihin ei kuulu opinnäytetyössä usein mainittavat sanat kuten, kehitysvammaisuus, sen eri asteet tai muodot, eikä muunkaan diagnoosin auki kirjoittaminen. Opinnäytetyön fokus on muualla kuin yksittäisen asiakkaan yksilöllisissä haasteissa. Huomioitavaa on kohderyhmän yhdistävätekijä eli samojen kuvien käyttö, vaikka eri menetelmän avulla.

Asiakkaiden eri sidosryhmät käyttävät Board Maker-ohjelmaa, joka on yksi AAC-menetelmistä. Tätä ohjelmistoa käyttämällä luodaan yksilöllisen tarpeen mukaan symbolit, jotka auttavat kommunikoinnissa puheen sijaan tai puheen lisäksi. (Kajo.fi, Boardmaker 7 Online)

Eri sidosryhmien on tärkeä käyttää yhteneväisiä menetelmiä ja käytäntöjä, jotta asiakkaalle annettu tuki on oikea-aikaista ja oikeanlaista. Usein kuvat ovat ensisijaisesti käytössä niiden pitkän historian vuoksi. Nykyään rinnalle on tullut paljon erilaisia tietoteknisiä AAC-menetelmiä kuten kommunikaattorit, tabletit ja erilaiset muut ohjelmistot niihin. (opike, 2022)

2.5 Aikataulu

Kevät 2024 toimeksiantajan tarpeen kartoittamista, tavoitteen rajaamista. Kuvalliseen materiaaliin tutustuminen, tarvittavien aineiden, materiaalien hankinta kevät/kesä 2024. Keväällä kului suurin osa opinnäytetyöhön suunnitellusta ajasta Boardmaker-ohjelman käyttöön tutustumisessa ja kuvaohjelman käytön opettelemisessa. Kuvien suunnittelu, millaisia kuvia ryhmäkotiin vien ja mitkä kuvat parhaiten tukevat ryhmäkodin tarvetta asiakastyössä. Kesä 2024 kului materiaalien yhteen rakentamisessa sekä

teoriapohjaan tutustuessa. Kesällä löytyi hyvät ja laajat lähdemateriaalit, jotka päätin hyödyntää tähän opinnäytetyöhön.

Syksy 2024 kirjallisen osuuden kirjoittaminen ja opinnäytetyön valmistuminen koki haasteita, jotka johtuivat motivaation ja keskittymiskyvyn suuntaamisesta toissijaisiin asioihin. Lopulta kuitenkin kaiken irtonaisen materiaalin ja kirjoitettujen muistilappujen sekä tulostettujen kuvien ja väriliuskojen kasaaminen yhdeksi yhtenäiseksi kokonaisuudeksi integroituikin oletettua nopeammin ja valmistuminen 20.12.2024 alkoikin näyttämään täysin mahdolliselta.

Suunnitelmana oli tuoda opinnäytetyö aikaisemmin toimeksiantajalle käyttöön, riittävä aika löytyi loppu syksyllä 2024. Teoriatietoon tutustuminen ja käyttämäni teoriatiedon valinta maaliskuussa 2024 oli osin tuttua luettua tietoa koulutuksien tai työelämässä kouluttautumisenkin kautta. Kesällä sain nämä lähteet päätetyksi. Lopullinen käyttöönotto ryhmäkotikokouksessa, jossa myös jatkossa voisi täyttää viikko-ohjelmaa asiakkaiden omien menojen sekä yhteisön yhteisten toimintojen mukaan.

3 PUHETTA TUKEVA JA KORVAAVA KOMMUNIKAATIO

3.1 AAC- menetelmät

AAC tulee englanninkielisistä sanoista Alternative and Augmentative Communication, tarkoittaen juuri puhetta tukevaa ja korvaavaa kommunikointimenetelmiä. Ryhmäkodin asiakkaat ovat pääsääntöisesti alaikäisiä lapsia, kehitysvamma diagnoosin omaavia ja/tai autismikirjon henkilöitä tai muita neurologisten poikkeavuuden omaavia. (Boardmaker, 2024)

Asiakkaiden kuvatuki oli tärkeä huomioida heillä jo käytössä olevien symbolien eli kuvien käytöllä, tämä edistää asiakkaiden ymmärtämistä sekä ymmärretyksi tulemista. Tarkoitukseni on toteuttaa työyhteisön asiakkaille kuvitettu struktuuri arjen tueksi ja ennakoinnin parantamiseksi. Haasteet voivat olla diagnosoiperäisiä tai muuten vain yksilöllisten erityispiirteiden tuomia haasteita, joka tapauksessa voidaan todeta haasteiden olevan hyvin samankaltaisia pohjasyistä huolimatta. Heillä on poikkeava kyky ymmärtää sanallista tai sanatonta viestintää eli kommunikaatiota. Tästä syystä korvaavien kommunikaatiokeinojen käyttöönotto on tärkeää asiakkaan jokaisessa toimintaympäristössä. On myös merkityksellistä, että kuvien yhdenmukaisuudesta pidetään mahdollisimman pitkälle yhtä. AAC-menetelmiä on hyvä ottaa käyttöön mitä varhaisemmassa vaiheessa, näiden käyttöönotolla ei ole ns. ”liian aikaisin” mahdollisuutta. Usein lähi-ihmiset osaavat lukea ilmeistä, eleistä tai kehonkielestä mitä lapsi haluaa ja yrittää tuoda ilmi. Haasteet vuorovaikutussuhteissa muiden kuin lähi-ihmisten kanssa saattavat aiheuttaa huutoa tai muuta haastavaa käyttäytymistä, kun lapsella ei ole muuta keinoa itsensä ilmaisuun. (Heister Trygg, s.42–77)

Tähän opinnäytetyöhön valikoitui symbolien käyttö, niiden runsaan määrän ja mahdollisuuksien vuoksi. Kuvia on mahdollista löytää useiden eri ohjelmien kautta, mutta tässä hyödynnettiin työyhteisössä käytössä olevaa Boardmaker-ohjelmistoa, joka on maksullinen, mutta laajassa käytössä oleva ja valtakunnallisestikin tunnetuimpien ja yhdenmukaisempien kuvien pankki. Näitä symboleita käyttämällä opetetaan lapsia ilmaisemaan perustarpeitaan ja ilmaisemaan toiveitaan ympäristön muiden vuorovaikutussuhteiden välillä. Usein symbolien käytössä riittää yksinkertainen kuva esineestä tai toiminnosta, ”nukkua”, ”syödä”, ”vapaa-aika”, ”joulu”, ”loma” tms. (Boardmaker, 2024)

Kuvien käytöllä kommunikoinnissa on voimakas yhteys kuvan ja sanan eli merkityksen ja muodon välillä. Pöytä sanana merkitsee vahvasti tiettyä muotoilua ja toisin päin. Yhtä tärkeää kuin lapsen ilmaisemisen tarpeet, on olla kuvien tuella mukana lapsen kanssa vastavuoroisessa vuorovaikutuksessa. Valikoidessa AAC-menetelmää tulee ottaa huomioon asiakkaan tulevat

tarpeet kehityksen näkökulmasta, niin että menetelmä tukee hänen tämänhetkisiä tarpeitaan sekä välittömiä tarpeita. (Heister Trygg, 2010, s.42–77)

AAC-menetelmistä symbolien käytöllä oli monitasoinen merkitys, ryhmäkodin yhteisissä tiloissa olla kognitiivisena tukena, toiminnan ja tapahtumien tulkitsemisessa ja ymmärtämisessä. Muistin tukena, vahvistamassa esim. kotiin paluuta tai seuraavaa toimintaa tai vaikka vuorokauden rytmiä. Tukemassa toimintojen suorittamisjärjestystä, olla info lapselle missä järjestyksessä asioita kuuluisi tai olisi suotuisaa tehdä. (Heister Trygg, 2010, s.30–37)

3.2 Strukturi

Strukturi on rakenne, jonka avulla parannetaan ihmisen kuulluksi tulemistä. Rakenteella luodaan ymmärrystä toimintaympäristöstä ja sen sisällä tapahtuvista toiminnoista. Lisäksi tämän on tutkitusti huomattu vähentävän asiakkaan stressiä sekä haastavaa käyttäytymistä. (Stressikuppimalli, 2019)

Kuvin tuettu strukturi luo yhdenmukaisuutta ennakointiin (jakson pituus, kotiin lähtö, ulkoilu yms.) sekä edistää asiakkaan ja työntekijän välistä vuorovaikutusta. Strukturi on valtakunnallisesti käytössä oleva rakennettu viikko-ohjelma, oikeilla värikoodeilla ja AAC-kuvilla. Tätä tiedostettua rakentamista päivän tai viikon etenemisestä pystytään hyödyntämään monilla erilaisilla tavoilla, yksilölliset tarpeet hyvin huomioiden tai niin kuin tässä opinnäytetyössä, tavoite tarpeen onnistuneesta toteutumisesta. (tikoteekki, 2023)

Tässä opinnäytetyössä oli myös yhteisöllinen näkökulma strukturiin käyttöön. Strukturiin merkitys yksilötasolla on tasoittaa asiakkaan ”stressikuppia”. Asiat kuvitetaan heille, jo muista toimintaympäristöistä tutuilla AAC-kuvilla. Strukturi luo turvallisuuden ja jatkuvuuden tunteen, lapsi tuetaan kulkemaan

päämäärästä määränpään. Viikkostruktuurissa tavoite oli luoda selkeys ja järjestys viikon sekä tarkalleen yksittäisen päivän tapahtumille. Tällaisia viikko-ohjelmia on käytössä erityiskouluissa, erityislasten ja -nuorten kuntoutuksessa, aikuisten kehitysvammaisten päivä- ja työtoiminnoissa, mutta nyt huomannut tämän struktuurin levinneen myös päiväkoteihin. Tästä on varmasti hyötyä jokaiselle lapselle päiväkotiryhmään integroitujen lasten lisäksi. (Heister Trygg, 2010, s.30–37)

Kuvassa 1. Stressikuppimalli (Vuori-Metsämäki 2019, visualisoinut Karjala 2019)

Kuva 1.

3.3 Sensorinen integraatio

Neurotyypillinen ihminen ei näe haastetta muodostaa miellelyhtymää ulkoilusta sateessa, tiedät, että tulee pukeutua suojaavampiin vaatteisiin, tiedät, mitä tapahtuu, kun kastut. Mandariinia syödessä tiedät mitä kyseisessä toiminnassa tapahtuu, aistit integroituvat yhdeksi yhtenäiseksi kokemukseksi, kun taas SI-häiriöstä kärsivä ei integroi näitä aistituntemuksia kokonaisuudeksi. Haasteet sensorisessa integraatiossa näkyvät oppimisen

hitautena, hitaus oppimisessa taas voi näyttäytyä hyvin erilaisena yksilöllisesti. (Jean Ayres, 2021, s. 30–36)

Sensorinen integraatio on koko ihmisen lapsuuden mittaista tietojen käsittelyä ja jäsentelyä, kun kyseessä on integraation häiriö, tietojen jäsentely ja näiden kasvu yhdeksi moniulotteiseksi kokonaisuudeksi on puutteellista ja näin ollen tukea tarvitseva kaipaa apua yksittäisten asioiden selkeässä esittämisessä. Ohjeita pilkotaan tämän vuoksi pienempiin osiin ja käydään kokonaisuudet pienemmissä erissä läpi. Kokonaisuudet jäävät hahmottamatta, mitä neurotyypillinen tavanomaisesti oppii ymmärtämään kehittyessään syntymästä alkaen aikuisuuteen. (Jean Ayres, 2021, s. 30–36)

Tämä integraatio on sitä, kun tiedostamatta tapahtuu samanaikaisesti sekä hienomotorista toimintaa, aistimista, miltä joku tuntuu, haisee, maistuu tai miltä se näyttää sisältä. Tällaisessa oppimisessa on kyse onnistuneesta aistien integraatiosta. (Jean Ayres, 2021, s.87–110)

3.4 Visuaalinen toteutus

Viikko-ohjelman koko suunnitellaan isoksi, jotta se erottuu selkeästi kommunikaation tuen tarpeessa oleville asiakkaille. Päädyttiin 70 cm x 100 cm kokoiseen tauluun, tähän mahtui riittävän isolla jokaiselle viikonpäivälle tarkoin valittu värillinen liuska, sillä hetkellä eletävää päivää varten lukusuunnan mukainen sarake, jotta kyseessä olevaa päivää pystytään lukemaan/kulkemaan oikeasuuntaisesti, vasemmalta oikealle.

Kuvat valikoituivat kokoon 5cmx5cm, tämän kokoiset kuvat ovat helposti luettavissa ja näitä mahtuu riittävä määrä kerrallaan yhteen viikonpäivään. Värit ovat maailmanlaajuisessa käytössä olevien koodien mukaiset ja tutut asiakkaille. Näillä värikoodein merkityillä viikonpäivillä isompi osa tulee ymmärretyksi, koska kaikki eivät osaa tulkita tai lukea kirjaimia ja lyhenteitä viikonpäivistä, kun taas värit suurin osa tunnistaa ja oppii tuntemaan päivät

niiden värikoodeilla. Tästä on teoriaopinnoissa sekä omakohtaisesta kokemuksta työelämässä, jossa asiakkaat puhuvat esim. sinisestä päivästä eli tiistaista. Usein päivällä on joku merkityksellinen tapahtuma kuten kauppa tai jokin harrastus. (Kerola, 2001, s.21–43)

Päiväliuskat ovat 8 cm leveät, jonka laskettiin 5cmx5cm kuvien koolle sopivaksi, niin, että viikonpäivän väriä jää kuvien laittamisen jälkeen näkymään. Kun viikonpäivän laittaa lukusuuntaan, on päivän väri näkyvillä yhä, joka on tärkeää, kun eletään kyseistä päivää, tulee värin olla näkyvillä sen aikaa. Yllä mainitut mitat päätettiin ottaa käytäntöön työhön osallistumisen aikana tehtyjen havaintojen perusteella.

3.5 Boardmaker-ohjelma

Ohjelma on maksullinen, maailmanlaajuisesti käytössä oleva ohjelmisto, missä on kuvia eli symbolein tehtyjä valmiita kuvia, joista ammattilainen voi yhdistämällä tehdä asiakkaan tarpeisiin erilaisia kuvallisia tarinoita tai kuten tässä opinnäytetyössä kuvallinen viikko-ohjelma. Ohjelmaan on hyvät materiaalit perehtymiseen, sinne pystyy myös lisäämään ja tallentamaan omia kuvia ja kuvallisia tarinoita. Tämä ohjelmisto on käytössä useammassa yksikössä, jossa tehdään kuntouttavaa tai muuta työtä puhevammaisten ihmisten kanssa. Omaan koneeseeni ostin ohjelmiston, jotta pystyn itse tuottamaan palvelua, joka tarjoaa kuvitettuja tarinoita, toimintaohjeita tai vaikka vain kuvia. Materiaali on verkossa oleva pdf- tiedosto, jossa käydään läpi eri AAC-menetelmiä ja sieltä löytyi myös suorat linkit lisämateriaaliin. Ohjelmisto toimii nykyään myös onlinessa, mikä mahdollistaa kuvien ajantasaisen päivittämisen ja jakamisen. Boardmaker valikoitui käyttöön sen monipuolisten käyttömahdollisuuksien vuoksi, lisäksi ohjelmisto on selkeä ja helppokäyttöinen. (Boardmaker idea book. 2023.)

3.6 Tikoteekki

Tietotekniikka- ja kommunikaatiokeskus Tikoteekki on puhevammaisia asiakkaita ja heidän lähi-ihmisiään varten perustettu ja Veikkauksen tuotoilla tuettu toiminta edistämään puhevammaisten ihmisten osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja heidän lähi-ihmisten välistä vuorovaikutusta. Tikoteekin tavoite on yllä mainittujen lisäksi parantaa puhevammaisten mahdollisuuksia osallistua ja kommunikoida omassa yhteisössään sekä yhteiskunnassa. Tikoteekki pyrkii löytämään joustavia keinoja asiakkaidensa kommunikaation tueksi ja lisäksi kouluttavat ammattihenkilöstöä ja muita yhteistyö yhteisöjä kommunikoinnissa. Tikoteekkiin saa olla yhteydessä kuka tahansa, neuvoa saa pyytää ja he opastavat kaikella heillä olevalla ammattitaidolla. Kommunikaatio on pitkälti soveltamista ja uusien ajatusten ja menetelmien tietoisuuden lisäämistä ja opastusta arkiseen käyttöön. Tikoteekkiin on koottu laajalti materiaaleja ja tietoa miksi ihminen tarvitsee tulla nähdyksi ja kuulluksi. Kun verkossa selaa ja tutustuu Tikoteekin materiaaleihin, on heillä kattavasti tietoa ja useita eri tukilinjoja, joihin asiakasta tai hänen lähi-ihmisiään voidaan ohjata. (tikoteekki, 2024)

4 OPINNÄYTETYÖN RAPORTOINTI

4.1 Toimeksiantajataho

Toimeksiantaja oli lopulliseen tuotteeseen tyytyväinen ja koki opinnäytetyön onnistuneena, erityisesti siitä, kun kuvat vastasivat täysin asiakkaiden käytössä olevia kuvia. Kuvat olivat onnistuneesti heidän asiakkailleen kohdennettu eli kuvilla pystyttiin selkeästi ohjaamaan toimintoihin, eikä heidän tarvinnut tehdä erikseen lisää kuvia, lisäksi kuvia oli riittävästi jokaiselle viikon päivälle. Asiakkailta alun perin suunniteltu palaute päätettiin jättää keräämättä, ettei opinnäytetyössä loukata tai rikota alaikäisten lasten ja nuorten oikeuksia ja kuulluksi tulemisen oikeudellisia käytänteitä. (lastensuojelulaki, 2007/417, 4 luku 20 §)

Mikäli asiakkailta halutaan kerätä palautetta, saa toimeksiantaja halutessaan sitä kerätä tai kehittää kerättävää palautetta varten asiakasperheiltä kyselyn. Tärkeänä tavoitteena oli opinnäytetyön valmistuminen eettisesti oikeiden valintojen ja toiminnan mukaisesti. Toimeksiantajan mielestä tutkimuksellinen opinnäytetyö täytti eettiset perusteet ja oli riittävän laadukas ja luotettava tutkimus. (Tutkimusetiikka, 2024)

Toimeksiantajalta syntyneeseen tarpeeseen löytyi prosessin kautta alalla käytössä olevista yksittäisistä kuvastruktuureista kerätty, tutkittu ja kehitetty uudenlainen rakenne, vastaamaan hyvin ryhmäkodin tarpeita. Toimeksiantajan kanssa käydyin keskusteluin oli selvää, että luotettavuutta ja tutkimuksen validiutta ei todisteta vain menetelmillä vaan osaamisella valita oikea menetelmä vastaamaan haluttua lopputulosta.

Kuvat 2. ja 3. ovat ottamiani kuvia työn eri vaiheista

Kuva 2.

Kuva 3.

4.2 Tavoitteen toteutuminen

Tavoite oli struktuurin luominen yhteisöllisyyden näkökulmasta, asiakkaat kuormittuivat toisten läsnäolosta sekä sensorisen integraation häiriöiden vuoksi, joten oli tärkeää saada tämä kuvallinen tukimuoto osaksi ryhmäkodin arkea. Kuormitustekijöitä ei pystytä poistamaan, mutta asiakkaita pystytään tukemaan kuvin, jolloin ennakointi ja ymmärrettävyys paranevat.

Tavoite oli synnyttää ryhmäkotiin osallisuuden ja ymmärtämisen edistämiseksi pilkotumpi päivärytmi. Kuvilla eriteltiin aamu, päivä, iltapäivä ja ilta. Ryhmäkodin arkea helposti rytmittää ruokailut, jotka osalle erityislapsiasiakkaille on joko erityisen kiinnostavia tai taas toisaalta toimintaa, joka aiheuttaa ahdistusta. Suhteuttamisen taito, objektiivisen tiedon muuntaminen soveltamisien ja kehittämisen kautta oli opinnäytetyön projektissa sekä haastavaa, mutta opettavaa.

Henkilökohtaisesti tavoite toteutui kiitettävästi, mukana oli kuitenkin useita viivästyksiä ja kuvien tekemiseen suunniteltu aika venähti paljon pidemmäksi. Leikkaa, laminoi, maalaa, teippiä, tämä kuulostaa helpolta, mutta oikeanlaiseen toteutukseen päästääkseen on tälle työlle annettava aikaa, keskittymiskykyä, itseohjautuvuutta ja luovuutta. Lisäksi teoriaan ja tutkimukseen pohjautuvan tiedon käsittelyä ja soveltamista juuri omalle asiakasryhmälle asetetun tavoitteen ryhmittäminen yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Tarpeen arvioitiin toteutuvan tämän tavoitteen onnistuessa ja näin tapahtui. Toimeksiantajatahon kanssa yhteistyö tulee varmasti jatkumaan tulevaisuudessa

Palaute oli toimeksiantajalta pääosin kiitosta, mutta kehitettävää olisi ollut mm. ryhmäkodin pitäminen paremmin ajan tasalla viivästyksistä ja yleisesti opinnäytetyön etenemisestä. Tästä täysin samaa mieltä, kiitollinen positiivisesta ja kannustavasta palautteesta läpi koko opinnäytetyön projektin. Palautetta ja korjausehdotuksia tuli lähteiden oikeaoppisesta käytöstä, samaa palautetta tuli myös koulun puolelta ja tähän saatiin hyvin korjaukset tehtyä.

Tässä opinnäytetyössä oli pääarvo sen toiminnallisuudessa eli alakohtaisen tuotteen tai palvelun tuottamisesta yksikköön. Tuote oli konkreettinen edistämisen otto kohti yhteisöllisempää ja yhdenmukaisempaa ryhmäkodin toimintaa.

4.3 Tarpeita vastaava opinnäytetyö

Tarve oli syntynyt ryhmäkodin työyhteisön sisällä, jolloin havaittiin tarve edistää ryhmäkodin arkea jollain luovalla tavalla, joka lisäisi osallisuutta ja yhdenvertaisuutta asiakkaiden näkökulmasta.

Samoihin aikoihin opinnäytetyön aika tuli ja tästä tarpeesta oli helppo ottaa kiinni, sillä tarve oli todellinen ja tilaajataho oli jo olemassa. Tavoitteen asettaminen miten ja millä keinoin pääsemme ratkaisemaan tarpeeksi ilmenneen haasteen, oli mielenkiinnon herättävä. Opinnoissa oli tullut vastaan erilaisia menetelmiä, kuvatarinoiden rakenteita ja asiakkaiden kuormitusta lieventäviä toimintoja. Näitä yhdistelemällä ja aikaisemman työkokemuksen perusteella tavoite kirkastui ja kohti tarpeen ratkaisua voitiin aloittaa opinnäytetyö.

(Kuvat 4. ja 5. itse ottamiani kuvia valmiista viikko-ohjelmasta)

Kuva 4.

Kuva 5.

Erilaisia luovia materiaaleja hankittiin, kuvia tulostettiin, laminoitiin ja kasattiin selkeä kokonaisuus tukemaan asiakkaiden sekä yhteisöllisyyden näkökulmasta ryhmäkodin arkea. (Väyrynen, 2017)

5 POHDINTA

5.1 Toiminnallisen opinnäytetyön kehittäminen

Tästä opinnäytetyöstä on mahdollisuus jatkaa kvantitatiivista tutkimusta, miten kuvallisen viikko-ohjelman käyttöönotto on hyödyttänyt asiakasryhmää. Kun tässä opinnäytetyön keskiössä olivat erityislapset, heidän suora haastattelunsa ei tullut kyseeseen heidän alaikäisyytensä vuoksi. Oli myös selkeää, että kaikki asiakkaat eivät vastaa ikätasoltaan ikäistään lasta tai nuorta. Erilaisia määrällisiä tutkimuksia ei ollut tarkoitus tässä opinnäytetyössä tuoda esiin. (Alasuutari, 2011, luku 2, Laadullinen tutkimus 2.0)

Kvalitatiiviseen tutkimukseen olisi helppo suunnitella haastatteluita, kyselyitä ja hyödyntää niistä saatua tutkimustietoa opinnäytetyössä. Tämä opinnäytetyö oli kuitenkin kvalitatiivista tutkimusta joustavampi. Tässä analyttinen teoriaosuus perustui havaintoihin ja jo käytössä olevien menetelmien hyödyntämiseen ja soveltamiseen. (Alasuutari, 2011, luku 2, Laadullinen tutkimus 2.0)

5.2 Toiminnallisen opinnäytetyön etiikka

Kun noudattaa lakia, käyttäytyy kunnioittavasti, noudattaa toimeksiantajalta saamia ohjeita ja sääntöjä, toteutuu eettisesti oikeanlainen toiminnallinen osuus. Avointa keskustelua ja kunnioittavaa toisten ihmisten kohtaamista, sukupuoleen, sosioekonomiseen asemaan katsomatta, uskallan sanoa toimintani olevan oikeudenmukaista ja tasapuolisesti ihmiset kohtaavaa.

Eettisyyden toteutuessa myös opinnäytetyön lopputulos ja koko prosessin läpikäyminen lisäävät kehittämishankkeeni luotettavuutta.

Läpinäkyvyys, avoimuus, säännöllinen pohdinta ja reflektio ovat myös eettisen toiminnan edellytyksiä, joita huomioidaan useassa kohdassa opinnäytetyön prosessia. Opinnäytetyöni tavoite oli parantaa asiakkaiden osallisuutta omaan arkeensa sekä sen toteutumisen kulkua helposti seurattavaksi. Riittävät tietoon perustuvat materiaalit, kun tutkii, lukee ja suunnittelee, löytyy kokonaisuus, johon voi olla tyytyväinen. Laajamäärä taustatietojen tutkimista, synnyttää ammatillista eettistä pohdintaa ja kasvattaa ja ohjaa omaa toteutettavaa etiikkaa sosiaalialan ammattilaisena.

5.3 Ammatillinen kasvu

Toiminnallinen opinnäytetyö tai kehittämistyö, niin kuin koen omaan suuhuni sopivammaksi käyttää, oli kasvuprosessina opettavainen ja sopivissa määrin haastava. Kirjallisen materiaalin hankinta itsessään oli helppoa, mutta oman motivaation ylläpitäminen riittävän syvälle aiheeseen haastavaa. Myös materiaalin runsaus ja oikeanlainen rajaaminen opinnäytetyössä sekä käytettävän materiaaliin oikein kohdennetut valinnat olivat haastavia. Toki tämä prosessi on ollut iso osa oman ammatillisuuden löytämistä. Olen aina tiennyt, että paras muusa itselleni on deadline, tämäkin työ on kirjitty loppuun tiukalla aikataululla. Materiaalien hankinta, tausta työ, työyhteisössä toiminen ja tuotteessa käytettävät kuvat sen sijaan ovat jo hyvissä ajoin valmistuneet. Kirjallisuus oli hankittu omaksi ja loput lainattu SAMKin kirjastosta, joko e-kirjoina tai konkreettisina kirjoina.

Yhteisöllisyyden tavoittelu sekä sen edistäminen ovat nousseet omiksi tärkeiksi tavoitteiksi ammatillisessa kasvussani, jotka ohjaavat tulevaisuudessa toimintaani sosionomina ja yrittäjänä. Tärkeäksi on kasvanut myös yhdenvertaisuuden oikeudenmukainen toteutuminen. ”Tämä on suora

lainaus” (Väyrynen, 2017, s.164). ”Toimimattomat kokeilut ja ”epäonnistumiset” ovat tärkeitä oppimisen ja kehittymisen kokemuksia, jotka liittyvät olennaisesti hyviin käytäntöihin.” (Väyrynen, 2017, s.164).

5.4 Loppusanat

Kommunikaatio ja niihin liittyvien haasteiden kanssa kamppailu on erilaisiin menetelmiin tutustumista, jatkuvaa kokeilua ja reflektointia mikä menetelmä sopii kenellekin käyttää. Tärkeintä on löytää jokaiselle ihmiselle keino tuoda itsensä kuulluksi ja ymmärretyksi. Yhtä tärkeänä on saada tieto ohjattavalle asiakkaalle itselleen, ymmärryksen ja toiminnan edistämiseksi.

Tässä opinnäytetyössä käytettiin AAC-menetelmien symboleita Boardmaker-ohjelmalla tehden, mutta kaikille saatavia kuvia on helppo hakea verkosta.

Ammatillista kasvua on vaikea kuvailla, kuinka paljon pelkästään tämän toiminnallisen opinnäytetyön aikana sitä on kerännyt itselleen uutta tietoa, tietotaidon hyödyntäminen yhteisöllisyyden edistämiseksi tulee olemaan osa ammatillisuuttani, jota kannan ylpeänä mukana. Opinnot ovat kasvattaneet ainakin höyhenen mitan.

LÄHTEET

Alasuutari, P., (2011). Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere. Vastapaino.

Autismikäsi kirja. (2017). Stressikuppimalli haettu 30.11.2024 osoitteesta <https://www.eteva.fi/Global/Tiedostot/Eteva/Oppaat%20ja%20julkaisut/AUTISMIKÄSIKIRJA%202.0.pdf>

Boardmaker 7. (2020). verkkojulkaisu. Haettu 30.11.2024 osoitteesta <https://www.kajo.fi/tuotteet/tag/Boardmaker>

Jean Ayres, A. (2021). Aistimusten aallokossa. (4. painos). PS-kustannus.

Karjalainen, A. (2019). Luovan toiminnan työtavat käsikirja sosiaali- ja terveystalalle. Jyväskylä. PS-kustannus.

Kehitysvammaliitto Oy. Haettu 30.11.2024 osoitteesta <https://www.kehitysvammaliitto.fi/puhevammaisuus/>

Kehitysvammaliitto. Tikoteekki. Haettu 1.12.2024 osoitteesta <https://tikoteekkiverkosto.fi>

Kerola, K. 2001. Struktuuria Opetukseen. Jyväskylä: PS-kustannus

Kostamo, P., Airaksinen, T., Vilka, H. (2022). Kirjoita itsesi asiantuntijaksi: opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Art House.

Kranowitz, C. S. 2003. Tahatonta tohollusta. Sensorisen integraation häiriö lapsen arkielämässä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Lastensuojelu laki 417/2007. Haettu 3.12.2024 osoitteesta <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Opikesivusto (2024). Haettu 1.12.2024 osoitteesta https://bit.ly/kohti_lukutaitoa_opike

Tobii Dynavox AB. (2023). The boardmaker idea book. Haettu 30.11.2024 osoitteesta <https://us.tobiidynavox.com/products/the-boardmaker-idea-book>

Trygg, B., (suom.) Rautakoski, P. (2005). Graafinen kommunikointi, esineet, kuvat ja symbolit puhetta tukevassa ja korvaavassa kommunikoinnissa. Helsinki. Kehitysvammaliitto ry.

Tutkimusetiikka. Haettu 3.12.2024 osoitteesta
https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/lhmistieteiden_eettisen_ennakkoarviointin_ohje_2019.pdf

Väyrynen, S., Kostamo-Pääkkö, K., Ojaniemi, P. (2017). Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä (3. painos). UNIPress.